

РІДНЕ ПОЛІССЯ: МИСТЕЦТВО ТА ХОРЕОГРАФІЯ

Гордєєв Володимир Анатолійович,

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри хореографії

Рівненського державного гуманітарного університету

ORCID ID: 0000-0002-5843-3621

Український танець має давню історію. Крізь історико-культурні часи в українській культурі пролонговано хореографічні традиції, які втілюють регіональні та локальні особливості постановки й виконання танців. Їхніми взірцями є також пісенно-танцювальні постановки, здійснені на території Полісся. Особлива увага приділена цій національній культурно-мистецькій царині в часи Незалежності. Крайці зразки національного хореографічного мистецтва визнані в усьому світі. Проте час не зупинився, і сьогодні ці танці наповнюються новими елементами, рисами, характеристиками, набуваючи нової якості в час глобальних культурних і дозвільних інновацій. У сьогоднішній тенденції з розвитку національного танцю стали спрямовувальними в аспекті хореографічної теорії і практики, передусім образного світу танцю, який тлумачать науковці на рівні «свіжої» наукової лакуни – хореології. Вона відтворює новітні, у тому числі регіональні, нюанси в поданні танцювального образу. Метою дослідження є розкриття основних тенденцій у мистецтві хореографії, які притаманні її вітчизняному змісту й формі, особливо на теренах Полісся, з виокремленням індивідуалізованих характеристик і якісних і кількісних показників, що виділяють локальні особливості танцю, розглянуті в річищі розвитку мови хореографії. Методологія дослідження базується як на загальнологічних, так і на загальнонаукових принципах, підходах, методах, які розроблені в галузі культурології, і підходах і методах, які мають значення в системі хореології та хореографії, сприяють повноцінному розкриттю проблематики дослідження на історичному, культурно-порівняльному, семіотичному та герменевтичному рівнях, їх застосування дає змогу системно опанувати сучасні наукові й науково-популярні підходи до вивчення танцю як явища культури, як предмета етнографії, етнохореології тощо. Висновки з дослідження засвідчують його актуальність у час інтеграції традиційного українського танцю, зокрема, на теренах Полісся з крайцями світовими зразками; виокремлюють співвідношення між традиційними локальними аспектами його історико-культурної генези, розглянутої на рівні етнографії, ментальної хореографії, і модернізаціями в його змісті й формі, вираженими в сукупності його індивідуалізованих регіональних образів.

Ключові слова: танець, хореографія, хореологія, локалізація, Полісся, лексика танцю.

Hordieiev Volodymyr. Native Polissia: art and choreography

Ukrainian dance has a long history. Throughout historical and cultural times, Ukrainian culture has maintained song and dance traditions that embody regional and local peculiarities of dance production and performance. They are also exemplified by song and dance performances in Polissia. Particular attention was paid to this national cultural and artistic sphere during the period of independence. The best examples of national choreographic art are recognized all over the world. However, time has not stopped, and today these dances are filled with new elements, features, and characteristics, acquiring a new quality in the time of global cultural and leisure innovations. Today, the trends in the development of national dance have become guiding in terms of choreographic theory and practice, primarily the figurative world of dance, which is interpreted by scholars at the level of a “fresh” scientific gap – choreology. It reproduces the latest, including regional nuances in the presentation of the dance image. The purpose of this study is to reveal the main trends in the art of choreography that are inherent in its national content and form, and especially in Polissia, with the identification of individualized characteristics and qualitative and quantitative indicators that highlight the local features of dance, considered in the context of the development of the language of choreography. The research methodology is based on both general logical and general scientific principles, approaches, methods developed in the field of cultural studies, as well as approaches and methods that are important in the system of choreology and choreography, and contribute to the full disclosure of the research topic, – on the historical, cultural and comparative, semiotic and hermeneutical levels, which allows for a systematic mastery of modern scientific and popular science approaches to the study of dance as a cultural phenomenon, as a subject of ethnography, ethnochoreology, etc. The conclusions of the study demonstrate its relevance in the time of integration of traditional Ukrainian dance, in particular in Polissia, with the best world models; highlight the relationship between the traditional local aspects of its historical and cultural genesis, considered at the level of ethnography, mental choreography, and modernizations in its content and form, expressed in the totality of its individualized regional images.

Key words: dance, choreography, choreology, localization, Polissia, dance vocabulary.

Вступ. Тема дослідження «Рідне Полісся: мистецтво та хореографія» має синтетичний характер. Вона може розглянута в декількох аспектах: 1) в історико-культурному, у ньому відображається історія українського мистецтва, а особливо, танцю. Цей мистецький жанр посів своєрідне особливе місце в культурі українського народу; його витoki кореняться ще в дохристиянських часах; 2) в етнографічному, що в змісті виокремлю-

ється значення місця й ролі народного мистецтва, зокрема танцю, у розвитку етноісторії українства. У цьому аспекті мається на увазі, що традиційний український танець, який регіонально-локально розвивався на різних територіях, у різних історичних обставинах, презентує народні традиції, обряди, звичаї. Розкриття цього аспекту дає змогу відтворити просторово-часовий історичний рух мови народного мистецтва, зокрема

національного танцю; 3) у власне *мистецькому аспекті*, у змісті якого з історико-мистецтвознавчих позицій аналізується генеза й розвиток народного та класичного мистецтва, зокрема хореографії. У свою чергу, мистецтвознавчий підхід передбачає аналіз та інтерпретацію національної хореографії як комплексу творів мистецтва; застосування історико-культурного й етнохореологічного порівняння різних танців стосовно сюжетів, музики, власне хореографії та втілення образів різними виконавцями – індивідуальними й колективними. На нашу думку, синтез висновків із цього аспекту з локально-етнографічними, зокрема, на теренах Полісся дає можливість виокремити феномен регіонально-локальної індивідуалізації образно-мистецької мови національного танцю, проаналізувати кількісні та якісні параметри національного танцю.

Матеріали та методи. Науковий інтерес до українських традиційних танців започатковано ще в XIX ст., коли знані діячі вітчизняної культури, такі як: А. Терещенко, П. Чубинський, В. Шухевич, В. Гнатюк, С. Титаренко, М. Лисенко й інші, – виокремлюючи традиційний танець із загального етнічного середовища, презентували його видатні мистецькі якості. Окремі аспекти українського танцювального фольклору України вивчали І. Антипова, К. Василенко, А. Іваницький, С. Килимник, Ф. Колесса. Зразки танцювальної спадщини окремих регіонів України представлено в працях Р. Гарасимчука, Д. Демків, З. Сизоненка, О. Помпи [18], І. Терешко, В. Тітова, В. Шухевича й інших. Дослідження А. Гуменюка [8], К. Василенка [4] дають змогу акцентувати мистецьке значення традиційного українського танцю. В. Костів (Верховинець) був одним із перших авторів, хто здійснив систематичний огляд народної хореографії [5]. О. Воропай, В. Авраменко, інші видатні етнознавці висвітлили особливості українського танцю, розглянутого через призму етнічної історії культури. Л. Сабан, В. Пастух [16], В. Тітов [20] зосередилися на характеристиці традиційних танців у світлі їхніх локальних різновидів. Із позицій хореології вітчизняні дослідники вивчають народну хореографію в її русі від давнього танцю до народного (побутового, фольклорного, етнічного). В етнохореографічному контексті досліджується «автентичний танець» (Б. Кокуленко). Українському хореографічному мистецтву присвячені праці авторства Д. Бернадської, К. Бортник, О. Голдрича, М. Ельяша, М. Загайкевич, Л. Козинко, Б. Колногузенка, Л. Косаківської [11], О. Мерлянової [13], Т. Павлюк, І. Пісклової, О. Плахотнюка, М. Погребняк, Е. Пустової, Ю. Станішевського, А. Турлянцева, П. Фриза [24], О. Чепалова, Т. Чурпіти, О. Шабаліної [26], О. Шаповал, Е. Шумілової. С. Легка [12] визначила зміст і специфіку української народної хореографії стосовно її спрямування, зокрема, у побуті. Значне місце в дослідженнях такого роду посідають *регіонально-локальні* аспекти генези й розвитку українського танцю (О. Бігус, Б. Стасько). О. Бойко [3] здійснила системний аналіз *хореографічної образності* – прояву національної художньої культури. К. Кіндер [10] приділила увагу народній культурі танцю, розглянутій

через семантику її пластичних символів. Д. Шариков [27] узагальнив і систематизував досвід вітчизняних дослідників у сфері історико-культурницьких особливостей української хореографічної культури XX ст. Т. Благова зазначила: «Професійне самовизначення народної хореографії зумовлювалося її поступовою сценізацією. Жанрове розмаїття сценічних форм народного танцю суттєво збагачувало ... урізноманітнювало виконавську техніку, призводило до стандартизації ... уніфікації танцювальної лексики, професійного тезаурусу, сприяючи канонізації критеріїв виконавської майстерності» [2, с. 27]. Вагомий внесок у розвиток хореографічного мистецтва Поліського краю в другій половині XX ст. зробили І. Богдановський, Л. Задорська, Ф. Земельська, О. Капустін, О. Козачук, А. Крикончук, В. Мавчур, Р. Малиновський, В. Марущак, М. Полятикін, В. Смирнов, Є. Шихман, але їх особливості, зокрема, у Рівненському Поліссі ще належно не висвітлено у вітчизняній науці.

Метою дослідження є характеристика особливостей мистецтва, зокрема мистецтва народного танцю в Поліському краї.

Результати. Мистецтво танцю ґрунтується на хореографічній *мові* (рухів, пластики, жестів, міміки), яка виражена в історико-культурному етнічному контексті. Формою цієї мови є *танцювальна композиція* – демонстрація органічної цілісності, ритмічної/неритмічної артикуляції, теми й варіації, повторення та імпровізації. Мова танцю є вираженням танцювальної *лексики*; вона презентується як композиція семантичних одиниць, що в образній формі виражають зміст явищ навколишньої дійсності; ця лексика є віддзеркаленням результату тривалого процесу генези й розвитку національної (народної, етнічної) танцювальної манери [1; 4].

Мова хореографії має історичні витоки в історичних *етнічних спільнотах*. Їх історія складається із загальних наборів традицій; вони виражаються через відношення до певної географічної місцевості; вони підтримуються спільною культурною спадщиною, міфологією і віруваннями, історичними архетипами, фольклорною спадщиною, ритуалами, звичаями, обрядами, мистецтвом тощо. Ці підвалини посідають визначальне місце в *етнічній хореографії*. У її теоретичному сегменті позаобрядові танцювальні твори поділяються на *автохтонні/питомі* (вони побутують в етнічних культурних традиціях). У свою чергу, автохтонні танці поділяються на локальні та загальнонаціональні. *Регіональні* розрізнення в межах народної хореографії українського етносу виявляються в танцювальних формах, що акумулюють традиції, напрацьовані *локальною групою*. Олександра Стратуленко [19, с. 53–57] поділяє українські народні танці за історико-етнографічними характеристиками регіонів України – Центрально-Східний, Північний, Західний. З погляду локалізації етнографічної хореографічної спадщини ці регіони розрізнені так: Центральна Україна, Слобожанщина, Полісся, Поділля, Волинь, Гуцульщина, Закарпаття, Буковина, Північне Причорномор'я, Бессарабія. У свою чергу, ця локалізація співвідноситься з історико-культурною

та мистецькою генезою, розвитком етнокультурного архетипу й символіки, що становлять базис традиційності художніх, мистецьких образів, виражених у локальній етнічній хореографії.

Тобто ми розуміємо процес розвитку локальних етнічних структурно-функціональних елементів українського танцю як вираження його *індивідуалізації* стосовно різнобарв'я стилів, жанрів. На цю індивідуалізацію впливали чинники різних рівнів і характеру – політичні, економічні, соціальні, власне культурні. Хореографія послуговується досягнення традиційного характеру, що історично належать до вітчизняного культурного й мистецького простору. Особливо це стосується українських локальних етнічних культурницьких осередків на кшталт Полісся. На думку О. Мартиніва, «*при розгляді танцювальної культури українців різних етнографічних регіонів спостерігається ... закономірність не лише їхньої збереженості, але ... активної форми існування, що найповніше виявляється ... у ... найбільш законсервованих центрах побутування традиційної культури – Поліссі...*» [14, с. 1]. На нашу думку, хореологічна презентація унікальності цих мистецько-культурних осередків є свідченням динаміки історико-культурного процесу, що відбиває мову танцю у світлі особливостей регіонально-локаційного розвитку окремих етнічних груп. Вони, у свою чергу, позначилися на всіх елементах танцю.

Історико-культурна етнографічна специфіка Полісся полягає в його центральному положенні на перехресті трьох східнослов'янських етносів, інтенсивних міжетнічних взаємозв'язках, збереженні до нашого часу багатьох реліктових форм та елементів традиційної народної культури, зокрема хореографічної практики тощо. Тривала локалізація Поліського краю позначилася на формуванні регіональної культури поліщуків – від історичного самовизначення до відповідності сучасному адміністративному устрою України.

В окремій етнографічній зоні Полісся, утвореній унаслідок співдії історико-географічних та етнографічних факторів, сформувалися типологічні ознаки народної культури й хореографічного мистецтва: глибинна культурна національна традиція, її відбиття в пам'ятках народної поетичної творчості, описах обрядів і звичаїв, одязі й орнаментіці, значний вплив обрядової пісенності, її регламентація за порами року та видами занять, особливе відзначення ролі жінки в плеканні й виконанні обрядової зокрема й загалом фольклорної традиції.

Історія побуту, автохтонні традиції та обряди, пісенно-музичний фольклорний комплекс, природні й соціальні умови життя на Поліссі цілісно сприяли креації зразків українського народного хореографічного мистецтва. На їх розвиток також мав вплив поліський костюм. *Танцювально-рухова* основа рідного поліського краю виокремилася завдяки особливостям життя поліщуків. Форми поліського танцю – рухи й жести, базуються на трудових процесах, на національних традиціях, мають витоки у звичаєвій культурі. Танцювальна культурна спадщина Поліського краю, яка є особливою за манерою й характером виконання, проявляється в життера-

дісному характері поліщуків, у їхньому оптимізмові, щирості й дотепності.

У цьому регіоні історично сформовані специфічні танцювальні рухи; вони можуть бути охарактеризовані як стрибкоподібні, пружні з активним перегинанням корпусу, поворотами верхньої частини тулубу, поворотами й нахилами голови, угинаннями, нахилиннями, притупами, перескоками, підскоками тощо. Традиційними танцями Полісся є польки, кадрили, козачки, гопачки, хороводи, вальси. Також можемо відмітити динамічні властивості хореографічного руху полісян: це певна свобода та спрямованість перебігу танцю; комфортний помірно-швидкий темпоритм; повноцінне відчуття ваги тіла (зв'язку із землею, земним тяжінням) у різноманітних стрибкових пересуваннях [6, с. 12].

У хореографічному мистецтві Рівненського Полісся наявні традиційні жанри й форми, укупі з їхніми різновидами (вони, у свою чергу, властиві всій українській танцювальній культурі), такими як *хороводи, побутові та сюжетно-тематичні танці*. При цьому поліський танець на Рівненщині має особливий образний характер і стилістичну специфіку. Вона, у свою чергу, групується за жанровим принципом. Зокрема, хороводи можуть бути охарактеризовані за оригінальним почерком, ідентичною пластичною інтонацією: вони надають їм неповторності в сенсі вираження емоцій, почуттів і настрою. Вона може бути описана як спокійна врівноваженість композиційної побудови, поетична пластичність, округла завершеність і граціозність рухів, плавна, неспішна хода, благородна простота манери виконання [6, с. 16; 7].

Динамічні польки можуть бути розрізнені стосовно емоційно-образних, місцево-територіальних і структурно-композиційних особливостей. Ці моменти відображені в їхніх назвах: «полька-полісянка», «полька-грайка», «оваднівська», «весільна», «замостяна», «коритненська», «видричанка», «білостоцька», «волинська» тощо. Цим танцям властиві складні за технікою виконання рухи за невимушених і грайливих положень корпусу й голови. При цьому своєрідна побудова танцювальних фігур і малюнків повністю відповідає специфічній манері виконання танцю. Її композиційною особливістю є наявність різноманітних обертів на місці або з просуванням по горизонталі; зміна по вертикалі, кружляння в парах і комбінація обертів з іншими елементами. Поліська полька зустрічається іноді в її віртуозних формах на кшталт зворотної (з обертом вліво) та гвинтоподібної (ланцюжок вихрових обертів із помітним акцентуванням кроків).

Кадрильні форми танцювальної творчості поліщуків характеризуються особливою колоритністю, локальною неповторністю, розмаїттям емоційно-образного змісту та її цілісною співдією з музичною формою супроводу. Наведемо їх назви: «охромівська», «держанівська», «волинська», «дев'ятка», «шалантух» тощо. Хореографічна лексика поліської кадрили (своєрідної танцювальної сюїти) є визначальною щодо компонування її структурних компонентів; вони побудовані на контрасті статичності й динаміки. Ця лексика виражається

через танцювальні рухи – кроки з підскоком, галоп (який подекуди переходить у стрімкий біг), присядки, вистукування, притупи.

Серед змішаних вокально-хореографічних форм, представлених у поліській танцях, відзначається характерність такої структури, як «триндички» в основному сатиричного, ліричного або гумористичного характеру. Вони є оригінальними мініатюрними імпровізаціями, у межах яких ритмічно повторюється проспіваний куплет; ця система хореографічної лексики презентується у формі різноманітних притупів, дрібушечок, обертання на місці з ускладненням.

У низці хореографічних форм поліського регіону переважають танці парні, масові; вони представлені як групові сольні епізоди; при цьому відзначається відсутність одиночних чоловічих або жіночих танців на кшталт «Бичків», «Веретенчика», «Терниці», «Скакухи», «Буянського скакунця». Різні варіанти тексту й хореографічної дії традиційних танців на Рівненському Поліссі характеризуються локальною своєрідністю, яка при цьому є співзвучною хореографічним традиціям сусідніх народів. Такими є танок-гра «Чибирайчик», «Крутях».

Поліській народній хореографії притаманні найбільш типові прояви специфічно-регіональної танцювальної лексики; вона, у свою чергу, відрізняється своєрідними рухами й ходами. Ними є різноманітні за манерою і технікою виконання дрібушечки, притупи й підскоки, підбивки й стрибки на місці й із просуванням, прості та складні сплески по корпусу тіла і стегну, оберти, повороти, кружляння на підскоках із притупом, дрібні переступчики з підскоками, складні за малюнком проходи й перебіжки, численні присядки. Також специфікою хореографічної лексики танців Полісся

є асимілювання поряд із загальноукраїнськими рисами локальних варіантів танцювальних лексичних елементів і специфічної манери виконання.

Дві групи поліських танців – автохтонних та іноетнічних, що вони співіснують на платформі взаємозбагачення, відображають різноманітну, строкату картину образної мови і стилю. У цій мистецькій хореографічній палітрі яскраво проявляються життєвий оптимізм, щирість, яка презентована в особливій грайливо-життєрадісній тональності, виконавська свобода, образна виразність усіх частин тіла, чітка взаємодія в переважно діалогічних, гуртових виконавських формах.

Наукова новизна дослідження полягає в розкритті специфічних особливостей Поліського народного мистецтва загалом і хореографічного мистецтва зокрема. Вони певним чином співвідносяться з історико-культурними етнічними регіонально-локаційними кількісними та якісними соціокультурними характеристиками, які мають глибокі корені в історії народонаселення цього регіону України.

Висновки. Мова (лексика) хореографії образно віддзеркалює історико-культурний етнічний контекст танцювальної творчості й практики. Її витoki сягають у глибини генези й розвитку народної творчості, зокрема мистецтва й мистецтва танцю. Регіональні розрізнення в межах народної хореографії виявляються в танцювальних формах, які, у свою чергу, акумулюють традиції, напрацьовані певною етнічною локальною групою. У статті розглянуто особливості мистецтва народного танцю, які мають місце в Поліському регіоні, зокрема в Рівненському Поліссі. Розкрито основні форми народного танцювального мистецтва, яке має давні традиції як у цьому регіоні загалом, так і в його локальних сегментах.

Література:

1. Аксьонова І. Танцювальна лексика Поліського краю : навчальний посібник. Рівне : О. Зень, 2012. 254 с.
2. Благова Т.О. Формування теорії української народної хореографії в історико-культурологічному вимірі. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2015. № III (30). Iss. 59. С. 27–30.
3. Бойко О.С. Художній образ в українському народно-сценічному танці : монографія. Київ : Ліра-К, 2015. 204 с.
4. Василенко К.Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю : автореф. дис. ... докт. мистецтвознав. Київ, 1998. 52 с.
5. Верховинець В. Теорія українського народного танцю. Київ : Муз. Україна, 1990. 150 с.
6. Гордєєв В. Формування регіональних танців українського Полісся та взаємовплив національних культур сусідніх народів. *Вісник Львівського університету. Серія «Мистецтвознавство»*. 2012. Вип. 11. С. 244–248.
7. Гоцалюк А.А. Традиції в розвитку хореографічного мистецтва як віддзеркалення соціокультурної ідентичності. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія «Філософія»*. 2015. Вип. 45 (1). С. 16–27.
8. Гуменюк А.І. Українські народні танці. Київ : Наук. думка, 1969. 617 с.
9. Кирилюк В.М. Проблеми розвитку народної хореографії в Україні. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2017. Вип. 142. С. 62–64.
10. Кіндер К.Р. Семантика пластичних символів народної танцювальної культури українців : дис. ... канд. мистецтвознав. Київ, 2007. 179 с.
11. Косаківська Л.П., Чепалов О.І. Танцювальний фольклор і становлення українського національного хореографічного мистецтва. *Культура України : збірник наукових праць / Харків. держ. акад. культури*. Харків, 2001. Вип. 8 «Мистецтвознавство». С. 47–57.
12. Легка С.А. Традиції народної культури в українській хореографії. *Питання культурології : збірник наукових праць / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв*. Київ, 2001. Вип. 17. С. 28–37.
13. Мерлянова О.А. Етнічна хореографічна культура Полісся. *Молодий вчений*. 2018. № 7 (1). С. 37–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_7%281%29__10 (дата доступу: 19.09.2020).

14. Мартинів О.О. Українська танцювальна культура у географічно-етнологічному розрізі етнохореографічних фронтів. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2021. № 2 (30). URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30062021/7597 01 May 2021 (дата доступу: 19.09.2020).
15. Нечитайло В.С. Народне хореографічне мистецтво як чинник трансляції національно-культурних цінностей у сучасній Україні : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. Київ, 2014. 19 с.
16. Пастух В.В. Сценічна хореографічна культура Східної Галичини 20–30-х років ХХ століття : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. Київ, 1999. 20 с.
17. Перова Г.О. Наукове осмислення українського народного танцю: від витоків до сьогодення. *Мистецтвознавчі записки*. 2018. Вип. 34. С. 190–198. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mz_2018_34_24 (дата доступу: 19.09.2020).
18. Помпа О.Д. Народний танець: генезис та сучасні форми побутування (на матеріалах Житомирщини) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. Київ, 2013. 16 с.
19. Стратуленко О. Вплив регіональних особливостей народного танцю на формування хореографічного мистецтва України сьогодення. *Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі* : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 20–21 травня 2020 р. Київ : НАКККиМ, 2020. 143 с. С. 53–57.
20. Тітов В.С. Народні подільські танці : навчально-методичне видання / Хмельниц. упр. культури облдержадміністрації. Хмельницький, 2000. 152 с.
21. Українські народні танці / упоряд. та заг. ред. А.І. Гуменюка. Київ : Вид-во АН УРСР, 1962. 360 с.
22. Український танець: жанри та види. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/10589/> (дата доступу: 19.09.2020).
23. Федькова І.А. Українська хореографічна лексика: структурно-семантична та генетична характеристики : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Івано-Франківськ, 2014. 20 с.
24. Фриз П. Українські хореографічні традиції як відображення соціокультурного досвіду. *Молодь і ринок*. 2018. № 1.
25. Хоцяновська Л.Ф. Тенденції та перспективи розвитку народного хореографічного мистецтва України. *Молодий вчений*. 2018. № 1 (1). С. 191–194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_1%281%29_47 (дата доступу: 19.09.2020).
26. Шабаліна О. Розвиток українського хореографічного мистецтва на початку ХХ ст.: джерела та тенденції. *Вісник Львівської національної академії мистецтв* : збірник наукових праць. 2016. Вип. 28. С. 263–273.
27. Шариков Д. Мистецтвознавча наука хореологія як феномен художньої культури : у 3 ч. Київ : КиМУ, 2013. Ч. 1 : Філософія балету та онтологія танцю. 204 с.

References:

1. Aksonova I. (2012) Tantsiuvalna leksyka Poliskoho kraiu [Dance vocabulary of the Polissky region]: navch. posib. Rivne: O. Zen, 254 p. [in Ukrainian].
2. Blahova T.O. (2015) Formuvannia teorii ukrainskoi narodnoi khoreohrafi v istoryko-kulturolohichnomu vymiri. Science and Education a New Dimension [Formation of the theory of Ukrainian folk choreography in the historical and cultural dimension]. *Pedagogy and Psychology*. III (30), Iss. 59. S. 27–30 [in Ukrainian].
3. Boiko O.S. (2015) Khudozhnii obraz v ukrainskomu narodno-stsenichnomu tantsi [Artistic image in Ukrainian folk stage dance]: monohrafiia. Kyiv: Lira-K, 204 s. [in Ukrainian].
4. Vasylenko K. Yu. (1998) Leksyka ukrainskoho narodno-stsenichnoho tantsiu [Vocabulary of Ukrainian folk-stage dance]: avtoref. dys. ... d-ra mystetstvo znnav. Kyiv, 52 s. [in Ukrainian].
5. Verkhovynets V. (1990) Teoriia ukrainskoho narodnoho tantsiu [Theory of Ukrainian folk dance]. K.: Muz. Ukraina, 150 s. [in Ukrainian].
6. Hordieiev V. (2012) Formuvannia rehionalnykh tantsiv ukrainskoho Polissia ta vzaiemovplyv natsionalnykh kultur susidnykh narodiv [Formation of regional dances of the Ukrainian Polissia and mutual influence of national cultures of neighboring peoples]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii : Mystetstvoznnavstvo.. Vyp. 11. S. 244–248* [in Ukrainian].
7. Hotsaliuk A.A. (2015) Tradytsii v rozvytku khoreohrafichnoho mystetstva yak viddzerkalennia sotsiokulturnoi identychnosti [Traditions in the development of choreographic art as a reflection of sociocultural identity]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. Filosofiia. Vyp. 45 (1). S. 16–27* [in Ukrainian].
8. Humeniuk A.I. (1969) Ukrainski narodni tantsi [Ukrainian folk dances]. Kyiv: Nauk. dumka. 617 s.
9. Kyryliuk V.M. (2017) Problemy rozvytku narodnoi khoreohrafi v Ukraini [Problems of the development of folk choreography in Ukraine.]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky. Vyp. 142. S. 62–64* [in Ukrainian].
10. Kinder K.R. (2007) Semantyka plastychnykh symvoliv narodnoi tantsiuvalnoi kultury ukraintsiv [Semantics of plastic symbols of folk dance culture of Ukrainians] : dys. ... kand. mystetstvoznnavstva. Kyiv, 179 s. [in Ukrainian].
11. Kosakivska L.P., Chepalov O.I. (2001) Tantsiuvalnyi folklor i stanovlennia ukrainskoho natsionalnoho khoreohrafichnoho mystetstva. *Kultura Ukrainy [Dance folklore and formation of Ukrainian national choreographic art.]: zb. nauk. pr. / Kharkiv. derzh. akad. kultury. Vyp. 8 : Mystetstvoznnavstvo. S. 47–57* [in Ukrainian].
12. Lehka S.A. (2001) Tradytsii narodnoi kultury v ukrainskii khoreohrafi. [Traditions of folk culture in Ukrainian choreography] *Pytannia kulturolohii : zb. nauk. pr. / Kyiv. nats. un-t kultury i mystetstv. Kyiv, Vyp. 17. S. 28–37* [in Ukrainian].
13. Merlianova O.A. (2018) Etnichna khoreohrafichna kultura Polissia [Ethnic choreographic culture of Polissia.]. *Molodyi vchenyi. № 7 (1). S. 37–40.* [in Ukrainian].

14. Martyniv O.O. (2021) Ukrainska tantsiuvalna kultura u heohrafichno-etnolohichnomurozrizi etnokhoreohrafichnykh frontyryv [Ukrainian dance culture in the geographical and ethnological section of ethnochoreographic frontiers]. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. № 2 (30). doi: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijtss/30062021/7597 [in Ukrainian].
15. Nechytailo V.S. (2014) Narodne khoreohrafichne mystetstvo yak chynnyk transliatsii natsionalno-kulturnykh tsinnosti u suchasni Ukraini [Folk choreographic art as a factor in the transmission of national and cultural values in modern Ukraine]: avtoref. dys. ... kand. mystetstvoznavstva. Kyiv, 19 s. [in Ukrainian].
16. Pastukh V. V. (1999) Stsenichna khoreohrafichna kultura Skhidnoi Halychyny 20–30-kh rokiv XX stolittia [Stage choreographic culture of Eastern Galicia in the 20s and 30s of the 20th century]: avtoref. dys. ... kand. mystetstvoznavstva. Kyiv, 20 p. [in Ukrainian].
17. Perova H.O. (2018) Naukove osmyslennia ukrainskoho narodnoho tantsiu: vid vytokiv do sohodennia [Scientific understanding of Ukrainian folk dance: from the origins to the present.]. *Mystetstvoznavchi zapysky*. Vyp. 34. S. 190–198 [in Ukrainian].
18. Pompa O.D. (2013) Narodnyi tanets: henezys ta suchasni formy pobutuvannia (na materialakh Zhytomyrshchyny) [Folk dance: genesis and modern forms of life (based on materials from the Zhytomyr Region)]: avtoref. dys. ... kand. mystetstvoznavstva. Kyiv, 16 p. [in Ukrainian].
19. Stratulenko O. (2020) Vplyv rehionalnykh osoblyvosti narodnoho tantsiu na formuvannia khoreohrafichnoho mystetstva Ukrainy sohodennia [The influence of regional features of folk dance on the formation of the choreographic art of Ukraine today]. U: «Osoblyvosti roboty khoreografa v suchasnomu sotsiokulturnomu prostori: zb. materialiv V Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii», Kyiv : NAKKKiM, 143 s. [in Ukrainian].
20. Titov V.S. (2000) Narodni podilski tantsi [Folk dances of Podil: teaching method]: navch.-metod. vyd. / Khmelnyts. upr. kultury oblderzhadministratsii. Khmelnytskyi, 2000. 152 s. [in Ukrainian].
21. Ukrainski narodni tantsi [Ukrainian folk dances]/ uporiad. ta zah. red. A. I. Humeniuka. K. : Vyd-vo AN URSS, 1962. 360 s. [in Ukrainian].
22. Ukrainskyi tanets [Ukrainian dance]: zhanry ta vydy. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/10589/> (data dostupu: 19.09.23) [in Ukrainian]
23. Fedkova I.A. (2014) Ukrainska khoreohrafichna leksyka: strukturno-semantychna ta henetychna kharakterystyky [Ukrainian choreographic vocabulary: structural-semantic and genetic characteristics]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk. Ivano-Frankivsk, 20 s. [in Ukrainian].
24. Fryz P. (2018) Ukrainski khoreohrafichni tradytsii yak vidobrazhennia sotsiokulturnoho dosvidu [Ukrainian choreographic traditions as a reflection of sociocultural experience]. *Molod i rynek*. № 1 [in Ukrainian].
25. Khotsianovska L.F. (2018) Tendentsii ta perspektyvy rozvytku narodnoho khoreohrafichnoho mystetstva Ukrainy [Tendencies and prospects for the development of folk choreographic art of Ukraine]. *Molodyi vchenyi*. 2018. № 1 (1). S. 191–194 [in Ukrainian].
26. Shabalina O. (2016) Rozvytok ukrainskoho khoreohrafichnoho mystetstva na pochatku KhKh st [Development of Ukrainian choreographic art at the beginning of the 20th century: sources and trends].: dzherela ta tendentsii. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv* : zb. nauk. pr. Vyp. 28. S. 263–273 [in Ukrainian].
27. Sharykov D. (2013) Mystetstvoznavcha nauka khoreolohiia yak fenomen khudozhnoi kultury [The art science of choreology as a phenomenon of artistic culture. In 3 hours]. U 3 ch. Ch. 1 : Filozofia baletu ta ontolohiia tantsiu. Kyiv : KyMU, 2013. 204 s. [in Ukrainian].